

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNKY"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

**ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО
ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО
КОНФЛІКТУ**

Помилуйко А.Ф.327

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ В
ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ ТА ЇХ КОРЕКЦІЯ**

Санду О.С., Мельничук І. В.332

**КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ МЕТОДАМИ АРТ-
ТЕРАПІЇ**

Сизова Л. В., Мітіна С. В.335

**ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЕМОЦІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ
ОСОБЛИВОСТЕЙ НА МОТИВИ ТАТУЮВАННЯ**

Павлінова О.В, Чебикін О. Я338

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИГОРАННЯ

Коршун І.О., Дідух М.Л.340

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
ПСИХОЛОГА КРИЗА ТА СПОСОБИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ**

Слівінський О.Ю., Дідух М.Л.343

**СПРИЙНЯТТЯ СЕНСУ КАЗОК ЯК ПІДГРУНТЯ МОРАЛЬНИХ
НАВИЧОК У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Ткаченко А.А., Сидоріна О.В.347

**ВПЛИВ ТРИВОЖНОСТІ НА МІЖОСОБИСТІСНІ ВІДНОСИНИ
ШКОЛЯРІВ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ**

Шмаленко Ю.О., Денисенко А.О.349

**ВПЛИВ ОНЛАЙН-ПРОВЕДЕНОЇ ТЕХНІКИ САМОСПРЯМОВАНOSTІ
НА СУБ'ЄКТИВНЕ СПРИЙНЯТТЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО
БЛАГОПОЛУЧЧЯ**

Дубровська Ю.О.353

**ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПСИХОЛОГА В
КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЇ**

Квасильчук М.О.355

**ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В
ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ**

Іжикевич І.А.359

**САМООЦІНКА ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ КРИЗОВОГО СТАНУ У
МОЛОДІ**

Миронова Т.О., Ситнік С.В.362

**ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Хекоян Е.А.366

ОСОБЛИВОСТІ ПОДРУЖНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ЇХ ПСИХОКОРЕКЦІЯ

Яровенко Ж.О.369

1. Література

1. Кашлюк Ю. І. Основні чинники, які впливають на психологічне благополуччя особистості. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України*. 2016. С. 170–186.
2. Каргіна Н. В. Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя особистості: теоретичний аспект. *Наука і освіта*. 2015. №3. С. 48–55.
3. Кашлюк Ю. І. Феномен психологічного благополуччя особистості, як об'єкт психологічного дослідження. *Психологічні науки*. 2016. №2. С. 70–74.

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПСИХОЛОГА В КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЇ

Квасильчук М.О.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Протягом останніх десятиліть проблема цінностей та ціннісних орієнтацій особистості набула значущості як у країнах ЄС, так і в Україні. Визначені терміни стали предметом наукових досліджень у галузях, таких як психологія, філософія, соціологія та інші, що свідчить про актуальність, складність і багатоплановість цієї проблеми.

У рамках дослідження користувавшись ідеями Н. Жигайла, який визначав феномен цінностей як "... те, що почуття людини визнає як важливіше над усім і щодо чого можна відчувати прагнення, ставлячи до нього з повагою та визнанням".

Цінності визначаються як "концепції або погляди, якими люди задовольняють свої потреби та інтереси" (М. Головатий) або "стійкі переконання в тому, що конкретний спосіб поведінки чи кінцева мета існування мають потенційне значення з особистого погляду, відмінно від альтернативного чи протилежного способу поведінки або кінцевої мети існування". За словами С. Возняка та В. Кононенка, "цінністю можна вважати все, що може бути значущим і важливим для особистості, відображаючи роль, яку предмет чи явище можуть відігравати в життєдіяльності людей з урахуванням їхніх потреб, інтересів та цілей".

Безсумнівно, те, що одна людина вважає цінним, інша може недооцінювати, а іноді і взагалі не вважати цінністю. Таким чином, можна стверджувати, що цінність завжди є суб'єктивною.

Кожна людина має потребу в розкритті своїх цінностей, визначенні пріоритетів і знаходженні сенсу життя. Це вважається однією з ключових потреб особистості, а процес формування особистості визначається економічним і культурним рівнем розвитку суспільства, в якому вона виростає, а також історичним етапом цього розвитку.

Процес розвитку особистості і формування шкали життєвих цінностей визначається також очікуваннями, що сформовані родиною і суспільством. Особистість виростає під впливом цінностей та ідеалів, які їй пропонують, і має перед собою різні завдання на різних етапах вікового розвитку. Життєві цінності

визначають спосіб поведінки особистості та її ставлення до власної поведінки і поведінки інших [1].

Поняття "ціннісні орієнтації" виникло в літературі внаслідок досліджень, проведених на перетині різних наук. Зокрема, Б. Ананьєв вказував, що ціннісні орієнтації є своєрідним центром, де зустрічаються дослідження соціологів, соціальних психологів і психологів. Він визначав ціннісні орієнтації як уподобання чи відкидання певних смислів як основи для організації життя та готовності чи неготовності вчиняти відповідно до них. Ціннісні орієнтації формують загальне спрямування інтересів особистості, ієрархію індивідуальних вподобань і стандартів, цільові та мотиваційні програми, рівень амбіцій і престижу, уявлення про бажане і механізми відбору за критеріями значущості, а також ступінь готовності та рішучості (через вольові складові) для реалізації власного "проекту" життя [2].

Ціннісні орієнтації представляють собою найважливіші компоненти внутрішньої структури особистості, що визначаються життєвим досвідом людини та усіма її переживаннями. Вони відділяють значуще і суттєве для даної людини від незначущого і несуттєвого. Система ціннісних орієнтацій є підсистемою більш широкої системи, яка охоплює "життєвий світ людини" та "образ світу" і має структурний та багаторівневий характер.

Однаковим у розумінні сутності термінів "цінності" та "ціннісні орієнтації" є їхнє сприйняття як об'єктивного і прийнятого особою загального смислу її життя. Відмінності в цих поняттях полягають у тому, що цінності є об'єктивними, в той час як ціннісні орієнтації є суб'єктивними, оскільки формуються під впливом свідомості індивіда та виникають у процесі його соціального розвитку та участі у трудовому житті.

Класичне визначення "цінностей" та "системи ціннісних орієнтацій" було сформульовано М. Рокічем. Він визначає "цінність" як стійке переконання в перевагу певного способу поведінки чи кінцевої мети існування з особистої чи соціальної точки зору, порівняно з протилежним або зворотнім. Рокіч вважає, що ціннісні орієнтації мають вплив на різні суспільні явища, а людські цінності об'єднані в системи цінностей. При цьому він вбачає, що люди розпоряджаються однаковими цінностями, хоча з різною інтенсивністю [3].

У своїй концепції М. Рокіч визначив ієрархію цінностей як структуру, що визначає пріоритети індивідів у відношенні кожної конкретної цінності. Згідно з цією класифікацією, існують два класи цінностей: термінальні (цілі) та інструментальні (засоби). В рамках цієї теорії загальна кількість цінностей порівняно невелика, і, отже, люди володіють однаковими цінностями, але виявляють відмінності в організації цих цінностей. Тобто, навчання повинно бути спрямоване на вивчення не самих цінностей, а їхньої системи організації.

М. Рокіч узагальнив та систематизував результати досліджень цінностей з різних аспектів, включаючи філософський (Ч. Морріс), психологічний (М. Сміт), соціологічний (Р. Віллінс) і інші. Він пропонує визначати цінності як "абстрактні ідеї, позитивні чи негативні, непов'язані з конкретним об'єктом чи ситуацією, що виражають переконання людей щодо типів поведінки і бажаних цілей". При

цьому він вважає, що загальна кількість значущих і мотивуючих цінностей у людини невелика, всі люди в основному мають подібні цінності з різним ступенем важливості, і всі цінності організовані в систему. Він також вказує на те, що коріння людських цінностей виявляються в культурі, суспільстві та соціальних інститутах особистості, і цінності впливають на різноманітні феномени, що є об'єктом дослідження різних наук.

М. Рокічем також було визначено, що ціннісні орієнтації залежать від різноманітних факторів, таких як рівень доходів респондентів, їх стать, вік, раса, освіта, релігійні та політичні переконання. Також було встановлено зв'язок між цінностями та різними особистісними характеристиками та поведінкою. Відзначено, що система цінностей має горизонтальну, вертикальну і багаторівневу ієрархічну структуру.

Ціннісні орієнтації є високою категорією і, отже, розгляд їх на основі різних класифікацій та типологій виявляється доречним. Один із підходів полягає в розділенні цінностей на дві протилежні групи: "колективістські" і "індивідуалістичні". Група "колективістські" об'єднує цінності, пов'язані із життям у колективі та виражені, наприклад, у "турботі про загальне благополуччя" чи "щасті інших". З іншого боку, група "індивідуалістичні" включає цінності, які ставлять на передній план індивідуальні інтереси, такі як "незалежність" чи "тверда воля". Ця класифікація видається відображенням спроб розглядати цінності в контексті як практичної діяльності людини в колективі, так і за його межами, опираючись на загальноприйняті ідеали у суспільстві. Інші системи класифікацій спрямовані на конкретизацію об'єктивної спрямованості цінностей в різних аспектах, таких як їх предмет та зміст (соціально-політичні, економічні, моральні) чи суб'єктні відносини (громадські, класові, цінності соціальних груп).

Найбільш розповсюдженою філософською класифікацією цінностей є їх розподіл на релігійні, етичні, естетичні, логічні та економічні. У соціологічному вимірі цінності розглядаються як нормативи чи регулятори діяльності, і їх можна розділити на цінності-норми, цінності-ідеали, цінності-цілі та цінності-засоби. У психологічному вимірі існують класифікаційні моделі, які структурують цінності за предметом або змістом об'єктів, на які вони спрямовані (соціально-політичні, моральні, економічні та інші), а також за суб'єктом ставлення (суспільні, цінності соціальних груп, колективні, індивідуальні).

Підхід до аналізу цінностей та ціннісних орієнтацій, який представлений у класифікації К. Хабібулліна, розподіляє цінності в залежності від діяльності людини наступним чином: за суб'єктом діяльності (індивідуальні, групові, класові, загальносуспільні); за об'єктом діяльності (матеріальні і духовні потреби); за видами діяльності (праця, пізнання, виховання, соціально-політична діяльність); за способом діяльності. При класифікації цінностей також розглядаються інші критерії, наприклад, ті, які стосуються того, які потреби вони задовольняють, яку роль вони відіграють у життєдіяльності людини і в якій сфері діяльності вони виявляються.

Цінності можна класифікувати за різними аспектами, такими як об'єкт засвоєння (матеріальні, матеріально-духовні), мета засвоєння (егоїстичні, альтруїстичні), рівень узагальнення (конкретні, абстрактні), спосіб виявлення (ситуативні, стійкі), роль у діяльності особи (термінальні, інструментальні), зміст діяльності (пізнавальні, предметно-перетворювальні, творчі, естетичні, наукові, релігійні та інші). Також існують класифікації, що відображають відношення соціальних груп чи суспільства в цілому до цінностей: позитивні та негативні. Крім того, цінності можуть бути поділені на первинні та вторинні, реальні та потенційні, безпосередні та опосередковані, абсолютні та відносні. Важливо відзначити, що ідеальні, інтелектуальні, вічні, глобальні цінності взаємодіють та взаємозалежні.

У розвиненому стані цінності стають ціннісними у собі, вони є незамінними функціонально, що виражається в тому, що вони важливі не лише як засіб задоволення потреб, але і як самостійні та цінні елементи. Оскільки структура цінностей не є сталою, постійне виникнення нових і незалежних цінностей порушує встановлений порядок. Це свідчить про внутрішню тенденцію системи цінностей до саморозвитку. Проте організація цих цінностей обмежується внутрішніми обмеженнями, які змушують людину здійснювати вибір між ними і утворювати певну ієрархію. Отже, система цінностей представляє собою складну, динамічну та ієрархічну структуру, що складається з трьох рівнів цінностей: духовних, соціальних та матеріальних. Ці цінності, внаслідок проведення оціночної діяльності, виявляються у трьох аспектах: поведінковому, когнітивному та емоційному компонентах процесу оцінки. Різні науковці розглядають ціннісні орієнтації як елемент свідомості, що впливає на сприйняття навколишньої дійсності, взаємовідношення з суспільством і соціальними групами, а також на самосвідомість особистості. Вони також тлумачаться як вільно та відповідально обрані установки, які інтегруються та перевищують стійкі або базові орієнтації, включаючи соціальні установки та ідеали. Ціннісні орієнтації розглядаються як складна сукупність, що взаємодіє як індивідуальні, так і суспільні аспекти в особистості, є специфічними формами сприйняття доквілля, минулого, теперішнього та майбутнього, а також як ключові елементи внутрішньої структури особистості, що виникають з її життєвого досвіду та визначають сукупність переживань. Вони також можуть бути властивістю конкретного суспільного об'єкта чи явища, які задовольняють потреби, інтереси та бажання [4].

Таким чином, визначення ціннісних орієнтацій особистості в науковому середовищі розглядається різними авторами як властивість конкретного соціального об'єкта чи явища, яке відповідає на потреби, інтереси та бажання. Іншими словами, це представлення про соціально важливі концепції, такі як справедливість, добро, любов, патріотизм, дружба тощо.

Отже, слід зауважити, що сучасні дослідження в галузі психології та соціології розглядають різні точки зору на особливості виявлення ціннісних орієнтацій у життєвому просторі особистості.

Література

1. Мельничук М. М. (2020). Психологічні особливості ціннісних орієнтацій юнаків з різним рівнем саморегуляції. Молодий вчений, 12 (88), 283-287.
2. Здравомыслов А. Г. (1986). Потребности. Интересы. Ценности. М.: Политиздат.
3. Rokeach M. (1974). Change and Stability in American Value Systems, 1968-1971. The Public Opinion Quarterly, 38(2), 222-238.
2. Жигайло Н. І. (2008). Психологія духовного становлення майбутнього фахівця. Монографія. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Іжикевич І.А.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблема самогубств серед молоді гостро стоїть у нашому суспільстві. Самогубство є другою основною причиною смерті у осіб 15–29 років. Статистичні дані свідчать про лякаючі цифри прояву суїцидальної поведінки серед молоді. В Україні щорічно вчиняють самогубство 34,5 дитини на 100 000 населення. При цьому майже 85 % молодих людей хоча б раз у житті замислювалися про самогубство. Насправді ніхто не хоче помирати, але суїцидальні думки часто є єдиним способом привернути увагу батьків і звернутися по допомогу. 80 % самогубств серед молодих людей відбуваються через розрив стосунків із коханою людиною. 46,9 % самогубств мотивовані родиною і 13,6 % – конфліктами з однолітками та коханням [2].

Мета роботи – проаналізувати причини суїцидальної поведінки підлітків відповідно до огляду літератури.

Поняття «суїцид» і «суїцидальна поведінка» настільки поширені в повсякденному житті, що, здавалося б, немає необхідності їх уточнювати. Однак дуже часто люди невірно розуміють їхній об'єктивний зміст, унаслідок чого феномен суїциду потребує роз'яснення фахівців. Науковці трактують самогубство як свідомий і навмисний акт добровільного припинення власного життя і відходу з життя. На думку французького філософа і соціолога Еміля Дюркгейма, самогубство – це навмисне позбавлення себе життя, тобто самогубство, а самогубець – це людина, яка вчинила самогубство [1; 7].

У ХІХ столітті самогубство розглядали як хворобу, психічну аномалію, і вважали, що навіть психічно здорові люди можуть під впливом певних обставин накласти на себе руки Друга половина ХХ століття характеризується появою низки теоретичних концепцій, які трактують самогубство залежно від попередніх чинників.

Деякі дослідники розглядають суїцидальну поведінку як частину когнітивних порушень, пов'язаних з емоційними розладами. Інші надають першорядного значення соціальним чинникам, таким, як навчання в процесі соціалізації. Американські психологи, зокрема А. Бергман, наголошували на